

Collège des procureurs généraux

Bruxelles, 22 juin 2023

**CIRCULAIRE N° COL 17/2013 DU
COLLÈGE DES PROCUREURS
GÉNÉRAUX PRÈS LES COURS
D'APPEL**

Madame/Monsieur le Procureur général,
Monsieur le Procureur fédéral,
Madame/Monsieur le Procureur du Roi,

Madame/Monsieur l'Auditeur du travail,

VERSION REVISEE
22.06.2023

**OBJET : Circulaire relative à la lutte contre
la fraude sociale découlant des
domiciliations fictives**

College van Procureurs- generaal

Brussel, 22 juni 2023

**OMZENDBRIEF NR. COL 17/2013 VAN
HET COLLEGE VAN PROCUREURS-
GENERAAL BIJ DE HOVEN VAN
BEROEP**

Mevrouw/Mijnheer de Procureur-generaal,
Mijnheer de Federale Procureur,
Mevrouw/Mijnheer de Procureur des
Konings,
Mevrouw/Mijnheer de Arbeidsauditeur,

HERZIENE VERSIE
22.06.2023

**BETREFT: Omzendbrief betreffende de
strijd tegen de sociale fraude ten gevolge
van fictieve domiciliëringen**

1. CADRE LÉGISLATION OU RÉGLEMENTAIRE ET OBJECTIFS

1.1. Contexte

Par fraude sociale, il y a lieu de se référer au Code pénal social.

La présente circulaire vise à améliorer la transmission et l'échange de données relatives à la constitution de domiciles fictifs et à renforcer le contrôle de la fraude au domicile.

Les domiciliations fictives constituent en effet dans un grand nombre de cas, un mécanisme de fraude sociale permettant aux personnes d'acquérir des avantages financiers illicites dès lors que l'octroi des prestations sociales dépend de la présence d'autres personnes dans le ménage, de la nature et de la hauteur des revenus de ces personnes. D'autres types de phénomènes sont également constatés comme le fait de renseigner un domicile fictif en Belgique, notamment en vue d'y obtenir certains droits sociaux.

La présente circulaire attribue un rôle central à l'auditeur du travail dans la recherche et la poursuite des fraudes sociales commises par le recours à de fausses domiciliations. Il doit s'attacher tout à la fois à la lutte contre la fraude consistant en l'obtention, par des moyens fallacieux, d'allocations majorées et à la lutte contre les mécanismes de la fraude : se trouvent ainsi visées toutes les pratiques de ceux qui d'une manière ou d'une autre, rendent possibles les domiciliations fictives.

En d'autres termes, il convient d'appréhender le phénomène dans sa globalité en menant des actions tant à l'égard des fraudeurs primaires (les bénéficiaires d'allocations) que des fraudeurs secondaires (les propriétaires par exemple). N'aborder la problématique que sous l'angle des fraudeurs primaires est peu efficace et a pour effet d'occulter l'amont du phénomène à savoir la fourniture d'adresses en vue de réaliser des inscriptions fictives. Or, sans celles-ci, la fraude devient beaucoup plus malaisée à réaliser. Par ailleurs, la mise à disposition de fausses adresses permet de générer des profits considérables chez des propriétaires peu scrupuleux puisque le nombre d'inscriptions pour un immeuble dépasse généralement très

1. WETTELIJK OF REGLEMENTAIR KADER EN DOELSTELLINGEN

1.1. Kader

Voor de definitie van het begrip 'sociale fraude' kan naar het Sociaal Strafwetboek worden verwezen.

Deze omzendbrief streeft ernaar de informatiedoorstroming en -uitwisseling te verbeteren m.b.t. de inschrijving op een fictief domicilieadres, enerzijds, en de controles op de domiciliefraude te versterken, anderzijds.

De fictieve domiciliëringen zijn immers in een groot aantal gevallen een mechanisme van sociale fraude dat de betrokkenen de mogelijkheid biedt in strijd met de wetgeving zijnde financiële voordelen te verwerven, aangezien de toekenning van sociale uitkeringen afhangt van de aanwezigheid van andere personen in het gezin, evenals van de aard en de hoogte van de inkomens van deze personen. Ook andere misdrijven kunnen vastgesteld worden, bijvoorbeeld het aangeven van een fictieve domicilie in België om bepaalde sociale rechten te verwerven.

Deze omzendbrief kent aan de arbeidsauditeur een centrale rol toe bij de opsporing en de vervolging van sociale fraude die werd gepleegd via fictieve domicilies. Hij moet zich toeleggen op de strijd tegen zowel op bedrieglijke wijze verkregen verhoogde sociale voordelen als tegen alle fraudemechanismen die op één of andere manier het gebruik van fictieve domicilies mogelijk maken.

Het is met andere woorden nodig het fenomeen in zijn totaliteit te benaderen door op te treden tegen zowel de primaire fraudeurs (de begunstigden van uitkeringen) als de secundaire fraudeurs (bijvoorbeeld de eigenaars). Het is daarentegen weinig efficiënt om deze problematiek enkel vanuit de invalshoek van de primaire fraudeurs aan te pakken omdat dit ertoe leidt dat hetgeen achter dit fenomeen verborgen zit buiten schot blijft, namelijk het ter beschikking stellen van adressen voor fictieve inschrijvingen. Zonder deze adressen is het immers veel moeilijker om fraude te plegen. Daarenboven maken de weinig scrupuleuze eigenaars die valse adressen aanleveren ook aanzienlijke winsten omdat het aantal inschrijvingen

largement sa capacité locative normale et en outre elles n'exigent aucun entretien des lieux.

Outre la corréité à la fraude sociale qui peut être retenue dans leur chef, des infractions aux prescriptions urbanistiques pourront, également, leur être imputées. Les loyers perçus pourront, en outre, être confisqués au titre d'avantages patrimoniaux. Par ailleurs, il n'est pas rare que les fonds ayant servi à l'acquisition des immeubles proviennent d'activités délictueuses diverses (trafic de stupéfiants, marchands de sommeil, etc.)

On note encore que le phénomène des domiciliations fictives peut entraîner des formes de destruction du tissu urbain en désertifiant certains quartiers ce qui a, notamment, pour conséquence d'accroître le sentiment d'insécurité des personnes qui y résident réellement.

Enfin, selon l'organe de contrôle de l'information policière (COC), les contrôles d'adresses constituent une tâche de la police administrative et judiciaire. Les simples contrôles relèvent de la police administrative, mais lorsqu'un cas de fraude est découvert, il s'agit alors d'une mission de police judiciaire.

1.2. Définition

Sous le vocable domicile fictif, sont principalement envisagées deux situations :

- Le bénéficiaire d'avantages sociaux ne résidant pas à son domicile officiel ;
- Le bénéficiaire d'avantages sociaux résidant effectivement à une adresse sans y être domicilié ;
- Les personnes favorisant la fausse domiciliation au travers de la fourniture d'adresse fictive (propriétaire/bailleur).

doorgaans sterk boven de normale verhuurcapaciteit ligt en er bovendien geen enkele vorm van onderhoud van de verhuurde ruimtes nodig is.

Naast het mededaderschap aan sociale fraude, kunnen hen eveneens inbreuken op de stedenbouwkundige voorschriften ten laste worden gelegd. De ontvangen huurgelden kunnen bovendien als vermogensvoordeel worden verbeurdverklaard. Overigens gebeurt het niet zelden dat fondsen waarmee gebouwen werden aangekocht afkomstig zijn van strafbare activiteiten in allerlei vormen (drugshandel, huisjesmelkerij, enz.).

Er kan ook worden opgemerkt dat het fenomeen van de fictieve domicilies ook in zekere mate het stedelijk weefsel kan beschadigen ten gevolge van het feit dat sommige wijken zwaar worden verwaarloosd, hetgeen dan weer kan bijdragen tot een onveiligheidsgevoel bij de personen die daadwerkelijk in deze wijken leven.

Ten slotte zijn de adrescontroles volgens het Controleorgaan op de Politie informatie (COC) een opdracht van bestuurlijke en gerechtelijke politie. Eenvoudige controles zijn een opdracht van bestuurlijke politie. Wanneer een geval van fraude vastgesteld wordt, is dit een opdracht van gerechtelijke politie.

1.2. Definitie

In het kader van een fictieve domicilie gaat het voornamelijk om twee situaties:

- De begunstigde van de sociale voordelen woont niet op zijn officiële domicilie;
- De begunstigde van de sociale voordelen woont effectief op een adres zonder er gedomicilieerd te zijn;
- De personen die fictieve domiciliëringen stimuleren door een fictief adres op te geven (eigenaar/verhuurder).

1.3. Objectifs

La présente circulaire vise au travers d'un meilleur encadrement des recherches et des poursuites à mieux lutter contre les fraudes sociales reposant sur un mécanisme de domiciliations fictives.¹

A cet effet, elle :

1. attribue un rôle central aux auditorats du travail dans la recherche et la poursuite de la fraude sociale découlant des domiciliations fictives ;
2. contribue à optimiser les flux d'informations entre les autorités judiciaires, les services de police et les institutions sociales ;
3. poursuit la sensibilisation des acteurs concernés par cette lutte afin de leur permettre de mieux déceler les indices de fraude aux domiciles ;
4. vise à baliser la politique criminelle.

La présente circulaire est complétée **par un vade-mecum** destiné à donner aux acteurs de terrain les outils nécessaires afin d'appréhender efficacement le phénomène des domiciliations fictives.

1.4. Cadre légal et réglementaire

Cette matière est régie par :

- Le Code d'instruction criminelle- article 29 ;
- Le code pénal – article 505 ;
- Le code pénal social ;
- La loi du 8 août 1983 organisant un registre national des personnes physiques ;

1.3. Doelstellingen

Door een betere omkadering van de opsporingen en de vervolgingen heeft deze omzendbrief tot doel de strijd tegen de sociale fraude te verbeteren die gestoeld is op een mechanisme van fictieve domicilies.¹

Dit gebeurt op grond van vier invalshoeken:

1. het toekennen van een centrale rol aan de arbeidsauditoraten in de opsporing en de vervolging van sociale fraude die het gevolg is van fictieve domicilies;
2. het verbeteren van de informatiedoorstroming tussen de gerechtelijke overheden, de politiediensten en de sociale instellingen;
3. het sensibiliseren van alle bij deze strijd betrokken partners teneinde hen de mogelijkheid te bieden aanwijzingen van domiciliëfraude beter te kunnen ontdekken;
4. het afbakenen van het strafrechtelijk beleid.

Deze omzendbrief wordt aangevuld **door een vademecum** waarin aan alle op het terrein actieve partijen de nodige instrumenten worden aangereikt om het fenomeen van de fictieve domicilies op een efficiënte manier te kunnen aanpakken.

1.4. Wettelijk en reglementair kader

Deze materie wordt geregeld door:

- het Wetboek van Strafvordering - artikel 29;
- het Strafwetboek - artikel 505;
- het Sociaal Strafwetboek;
- de Wet van 8 augustus 1983 tot regeling van een Rijksregister van de natuurlijke personen;

¹ Les domiciliations fictives peuvent être utilisées à d'autres fins telles que la fraude fiscale ou l'organisation d'insolvabilité frauduleuse. La présente circulaire n'entend pas appréhender ces objectifs.

Fictieve domiciliëringen kunnen voor nog andere doeleinden worden gebruikt, zoals fiscale fraude of het organiseren van bedrieglijk onvermogen. Deze aspecten worden niet behandeld in deze omzendbrief.

- La loi du 19 juillet 1991 relative aux registres de la population, aux cartes d'identité, aux cartes d'étranger et aux documents de séjour ;
- La loi du 5 août 1992 sur la fonction de police ;
- Le Code wallon du logement et de l'habitat durable institué par le Décret du 29 octobre 1998 ;
- Le Décret du 15 juillet 1997 contenant le Code flamand du Logement ;
- L'Ordonnance du 17 juillet 2003 portant le Code bruxellois du Logement ;
- L'arrêté royal du 16 juillet 1992 relatif aux registres de la population et au registre des étrangers ;
- L'arrêté du Gouvernement wallon du 3 juin 2004 relatif au permis de location ;
- La circulaire n° COL 13/2005 du Collège des procureurs généraux près les cours d'appel relative à l'échange d'informations entre les parquets et les auditorats et les services d'inspections sociale ;
- La circulaire n° Col 12/2012 du Collège des procureurs généraux relative à la politique criminelle en matière de droit pénal social ;
- Les Directives du 1er décembre 2006 pour l'allègement et la simplification de certaines tâches administratives de la police locale ;
- Les instructions générales concernant la tenue des registres de la population du SPF Intérieur – Direction générale Identité et Affaires citoyennes – Service Population et Documents d'identité.
- de Wet van 19 juli 1991 betreffende de bevolkingsregisters, de identiteitskaarten, de vreemdelingenkaarten en de verblijfsdocumenten ;
- de Wet van 5 augustus 1992 op het politieambt;
- het Wetboek van de Huisvesting en het Duurzame Wonen, ingevoerd bij Decreet van het Waals Gewest van 29 oktober 1998;
- het Decreet van 15 juli 1997 houdende de Vlaamse Wooncode;
- de Ordonnantie van 17 juli 2003 houdende de Brusselse Huisvestingscode;
- het Koninklijk Besluit van 16 juli 1992 betreffende de bevolkingsregisters en het vreemdelingenregister;
- het Besluit van de Waalse Regering van 3 juni 2004 betreffende de verhuurvergunning;
- De Omzendbrief COL nr. 13/2005 van het College van Procureurs-generaal bij de hoven van beroep betreffende de uitwisseling van informatie tussen de parketten en de auditoraten en de sociale inspectiediensten;
- De Omzendbrief COL nr. 12/2012 van het College van Procureurs-generaal bij de hoven van beroep m.b.t. het strafrechtelijk beleid op gebied van het sociaal strafrecht;
- De Richtlijnen van 1 december 2006 tot het verlichten en vereenvoudigen van sommige administratieve taken van de Lokale Politie;
- De algemene onderrichtingen van de FOD Binnenlandse Zaken betreffende het houden van de bevolkingsregisters – Algemene directie Identiteit en Burgerzaken – Dienst Bevolking en Identiteitskaarten.

2. PRÉCISIONS DU CADRE LÉGAL ET RÉGLEMENTAIRE

Sans préjudice des dispositions régissant l'octroi d'avantages sociaux, pour l'application de la présente circulaire, on entend par :

▪ *Résidence principale*² :

La résidence principale est, soit le lieu où vivent habituellement les membres d'un ménage composé de plusieurs personnes, unies ou non par des liens de parenté, soit le lieu où vit habituellement une personne isolée. La détermination de la résidence principale se fonde sur une situation de fait, c'est-à-dire la constatation d'un séjour effectif dans une commune durant la plus grande partie de l'année.

Cette constatation s'effectue sur la base de différents éléments, notamment le lieu que rejoint l'intéressé après ses occupations professionnelles, le lieu de fréquentation scolaire des enfants, le lieu de travail, les consommations en électricité, eau, gaz et les frais de téléphone, le séjour habituel du conjoint ou des autres membres de la famille.

Il y a lieu de considérer comme résidence principale le lieu où la personne concernée dispose effectivement d'une habitation, qu'il apparaît habiter effectivement et qu'il occupe dans l'intention d'y établir sa résidence principale, c'est-à-dire, d'en faire la résidence à partir de laquelle il prend part à la vie sociale, où il se retire pour sa vie privée, où se situe le centre de sa vie familiale et où, s'il exerce une activité à l'extérieur, il revient régulièrement après sa tâche quotidienne et y réside habituellement.

La seule intention manifestée par une personne de fixer sa résidence principale dans un lieu donné ou la présentation d'un titre de propriété ou d'un contrat de location ou de tout autre titre d'occupation ne sont pas suffisantes pour justifier dans le chef de l'administration communale concernée l'inscription à titre de résidence principale.

2. VERDUIDELIJKING VAN HET WETTELIJK EN REGLEMENTAIR KADER

Om deze omzendbrief op een correcte manier te kunnen toepassen, worden de volgende begrippen in herinnering gebracht, zonder hierbij afbreuk te doen aan de bepalingen die de toekenning van sociale voordelen regelen:

▪ *Hoofdverblijfplaats*²:

De hoofdverblijfplaats is de plaats waar de leden van een gezin dat uit verscheidene personen is samengesteld gewoonlijk leven, ongeacht of die personen al dan niet door verwantschap zijn verbonden, of de plaats waar een alleenstaande gewoonlijk leeft. De bepaling van de hoofdverblijfplaats is gebaseerd op een feitelijke situatie, dat wil zeggen de vaststelling van een daadwerkelijk verblijf in een gemeente gedurende het grootste deel van het jaar.

Deze vaststelling gebeurt op basis van verschillende elementen, met name de plaats waarheen de betrokkene gaat na zijn beroepsbezigheden, de plaats waar de kinderen naar school gaan, de arbeidsplaats, het energieverbruik en de telefoonkosten, het gewone verblijf van de echtgenoot of van andere gezinsleden.

Als hoofdverblijfplaats moet worden beschouwd de plaats waar de betrokken persoon effectief de beschikking heeft over een woning, die hij echt blijkt te bewonen en die hij betreft met de bedoeling er zijn hoofdverblijf te vestigen, dat wil zeggen er de verblijfplaats van te maken van waaruit hij deelneemt aan het maatschappelijk verkeer, waar hij zich terugtrekt voor zijn privéleven, waar het centrum ligt van zijn gezinsleven en waar hij, zo hij een bedrijvigheid buitenshuis uitoefent, na de dagtaak regelmatig terugkeert en er gewoonlijk verblijft.

Het volstaat niet dat een persoon enkel de bedoeling uit om zijn hoofdverblijfplaats op een bepaalde plaats te vestigen of een eigendomstitel, een huurcontract of elk ander bewijs van bewoning voorlegt om voor het betrokken gemeentebestuur de inschrijving als hoofdverblijfplaats te rechtvaardigen.

² Point 14 a) des Instructions générales population du SPF Intérieur précitées
Punt 14 a) van voornoemde algemene onderrichtingen van de FOD Binnenlandse Zaken.

- *Ménage*³ :

Le ménage est constitué soit par une personne vivant habituellement seule, soit par deux ou plusieurs personnes, qui unies ou non par des liens de parenté, occupent habituellement un même logement et y vivent en commun. Des personnes non-apparentées peuvent également constituer un ménage. L'ensemble des membres d'une communauté religieuse réunis dans une même maison constituent un ménage ; il en est de même pour les militaires réunis dans une caserne et qui n'ont conservé ailleurs ni ménage, ni foyer. Les personnes admises dans les maisons de repos forment un ménage (communauté) si elles y ont leur résidence principale.

Le fait d'avoir une vie commune doit être considéré comme le critère décisif pour déterminer si des personnes constituent ou non un ménage sans préjuger de liens affectifs ou financiers. Ce critère peut être cerné grâce à des éléments de fait tels que par exemple: la disposition des lieux (utilisation commune de la cuisine, de la salle de bains,...) et les factures de téléphone et d'internet, relevés des consommations énergétiques (une facture pour la même maison). La notion de ménage au sens des présentes instructions ne peut être ni déduite, ni influencée par l'obtention ou non de certains avantages sociaux.

- *Cohabitation dans la législation sociale*

Il convient de faire une distinction entre les différentes définitions de la notion de cohabitation selon la législation en question. L'arrêt de la Cour de cassation du 9 octobre 2017 (n° S.16.0084.N/3) dispose que chaque instance doit appliquer la réglementation qui s'applique à elle. Dans cet arrêt, il est rappelé à l'ONEM qu'il ne peut pas simplement tenir compte de la situation de cohabitation de fait dans les registres de la population, mais qu'il doit, conformément à l'article 59 de la réglementation du chômage tenir compte de cette information ET du fait que le ménage soit géré de façon commune ou non. Cet aspect souligne l'importance du constat de fait et la nécessité d'une définition factuelle et neutre de la notion de cohabitation dans les registres de la population : en effet, conformément à la

- *Gezin*³:

Het gezin bestaat uit hetzij een persoon die gewoonlijk alleen leeft, hetzij uit twee of meer personen die, al dan niet door verwantschap met elkaar verbonden, gewoonlijk in één en dezelfde woning verblijven en er samenleven. Ook niet-verwanten kunnen een gezin vormen. Al de leden van een kloostergemeenschap in eenzelfde woning verenigd maken één gezin uit; hetzelfde geldt voor de militairen die zijn verenigd in een kazerne en die nergens een gezin of haardstede meer hebben. De personen opgenomen in rustoorden vormen een gezin (gemeenschap) indien zij er hun hoofdverblijf hebben.

'Samenleven' moet beschouwd worden als het beslissend criterium om te bepalen of personen al dan niet een gezin vormen, zonder dat hierbij moet worden rekening gehouden met eventuele affectieve en/of financiële banden tussen de betrokken personen. Dat criterium kan worden afgebakend dankzij feitelijke elementen, bijvoorbeeld de inrichting van de plaatsen (gemeenschappelijk gebruik van keuken, badkamer, ...) en de afrekeningen voor telefoon, internet en energieverbruik (één afrekening voor dezelfde woning). Het begrip 'gezin' in de zin van onderhavige onderrichtingen kan niet worden afgeleid van noch beïnvloed worden door het al dan niet verkrijgen van bepaalde sociale voordelen.

- *Samenwoning in de sociale wetgeving*

Men moet een onderscheid maken tussen de verschillende definities van het begrip samenwoning naargelang de wetgeving in kwestie. Het arrest van het Hof van Cassatie van 9 oktober 2017 (nr. S.16.0084.N/3) bepaalt dat iedere instantie de regelgeving dient toe te passen die op haar van toepassing is. In dit arrest werd de RVA er op gewezen dat zij niet louter naar de situatie van feitelijk samenwonen in de bevolkingsregisters mag kijken, maar conform artikel 59 van het werkloosheidsbesluit EN naar deze informatie EN naar het gegeven dat men al dan niet het huishouden gemeenschappelijk regelt moet kijken. Dit onderstreept het belang van de feitelijke vaststelling en de noodzaak tot een neutrale, feitelijke invulling van het begrip samenwonen in de bevolkingsregisters: iedere

³ Point 14 b), §1er des Instructions générales population du SPF Intérieur précitées
Punt 14 b) van voornoemde algemene onderrichtingen van de FOD Binnenlandse Zaken.

législation qui s'applique à elle, chaque instance peut être tenue de prendre en considération des critères supplémentaires pour déterminer si un individu est isolé ou est cohabitant selon la législation spécifique en question. Plusieurs personnes qui sont inscrites à la même adresse et forment ainsi un ménage dans les registres de la population peuvent donc tout de même être considérées comme isolées dans les cas définis par la législation sociale.

Voir également l'arrêt de la Cour de Cassation du 22 janvier 2018 (n° RG S.17.0024.F/12).

▪ *Ménage isolé*⁴ :

L'absence de vie commune se traduit par la constatation qu'une personne constitue un ménage isolé. L'intéressé constitue un ménage isolé si plusieurs éléments de fait le démontrent (exemple: l'intéressé dispose d'une cuisine séparée, d'une salle de bains séparée, l'intéressé peut présenter des factures séparées pour les dépenses de téléphone, d'internet et/ou les consommations énergétiques, l'intéressé peut démontrer par le biais d'un bail enregistré qu'il loue une partie de l'habitation des autres occupants, il y a des entrées séparées, des sonnettes et des boîtes aux lettres séparées...). La constatation de l'existence d'un seul de ces éléments susmentionnés ne suffit pas à établir l'existence d'un ménage isolé ; il appartient à la commune de s'assurer que les éléments de fait susmentionnés sont effectivement présents ou non et s'ils sont effectivement utilisés. En vertu de la législation relative à la population, un seul ménage par habitation peut être inscrit. Toutefois, il convient d'inscrire provisoirement des ménages supplémentaires en cas de subdivision non réglementaire mais de fait lorsque les critères susmentionnés sont rencontrés.

Le ménage tel que défini par la législation population, est basé sur une situation de fait (constat par rapport de police) et non basé sur des critères déterminés, par exemple, par telle ou telle législation sociale, afin de considérer l'intéressé comme allocataire social isolé ou cohabitant. Une inscription en tant que

instantie kan immers uit hoofde van de op haar toepasselijke wetgeving gehouden zijn om bijkomende criteria in overweging te nemen om te bepalen of iemand alleenstaande of samenwonende is onder de specifieke wetgeving in kwestie. Aldus kunnen meerdere personen die samen op hetzelfde adres ingeschreven zijn en dus een gezin vormen in de bevolkingsregisters, in de door de sociale wetgeving bepaalde gevallen toch als alleenstaande moeten beschouwd worden.

Er wordt in dit opzicht ook verwezen naar het arrest van het Hof van Cassatie van 22 januari 2018 (nr. S. 17.0024.N/12).

▪ *Apart gezin*⁴:

Het niet samenleven wordt vertaald in de vaststelling dat een persoon een apart gezin vormt. Betrokkene vormt een afzonderlijk gezin indien meerdere feitelijke elementen dit aantonen (vb. betrokkene beschikt over een afzonderlijke keuken, een afzonderlijke badkamer, betrokkene kan afzonderlijke afrekeningen voor telefoon, internet en/of energieverbruik voorleggen, betrokkene kan door middel van een geregistreerde huurovereenkomst aantonen dat hij een gedeelte van de woning huurt van de andere bewoners, er zijn afzonderlijke ingangen, afzonderlijke deurbellen en brievenbussen...). Wanneer slechts één van voormelde feitelijke elementen voorhanden is, volstaat dit niet om betrokkene als een apart gezin te beschouwen. Het komt de gemeente toe zich ervan te vergewissen of voormelde feitelijke elementen al dan niet daadwerkelijk aanwezig zijn en effectief worden gebruikt. Op basis van de wetgeving met betrekking tot de bevolking kan er slechts één gezin per woning ingeschreven worden. Bijkomende gezinnen moeten evenwel voorlopig ingeschreven worden indien er een niet-reglementaire, maar feitelijke opdeling is van de woning doordat aan de bovenstaande criteria voldaan is.

De in de wetgeving betreffende de bevolkingsregisters vastgelegde vaststelling van het gezin aan de hand waarvan de betrokkene kan worden beschouwd als alleenstaande sociaal uitkeringsgerechtigde of als samenwonende is gebaseerd op een feitelijke situatie (verslag van de politie) en niet op een

⁴ Point 14 b), §1er des Instructions générales population du SPF Intérieur précitées
Punt 14 b) van voornoemde algemene onderrichtingen van de FOD Binnenlandse Zaken.

«ménage» dans les registres de la population n'empêche pas l'intéressé d'être considéré comme « isolé » en vertu d'une législation sociale. Il appartient à l'intéressé de démontrer à l'instance sociale concernée, en vertu de sa propre législation, qu'il peut être considéré comme « isolé » pour obtenir ou non certains avantages sociaux.

La législation en matière de population doit être appliquée strictement parce que nombre d'instances se basent sur l'exactitude des registres de la population.

Si l'intéressé souhaite être considéré comme isolé aux termes de la réglementation fiscale et sociale, il doit en apporter la preuve aux instances concernées.

▪ *Cohabitation légale*⁵ :

La cohabitation légale est réglée par les articles 1475 et 1479 du Code civil, insérés par la loi du 23 novembre 1998 instaurant la cohabitation légale (Moniteur belge du 12 janvier 1999).

Par cohabitation légale, il y a lieu d'entendre la situation de vie commune de deux personnes ayant fait une déclaration de cohabitation légale auprès de l'Officier de l'état civil du domicile commun.

▪ *Adresse de référence*⁶ :

La notion d'adresse de référence est définie à l'article 1er, § 2, alinéa 2 de la loi du 19 juillet 1991 relative aux registres de la population, aux cartes d'identité, aux cartes d'étranger et aux documents de séjour et modifiant la loi du 8 août 1983 organisant un Registre national des personnes physiques.

Par adresse de référence, il y a lieu d'entendre l'adresse soit d'une personne physique inscrite aux registres de la population du lieu où elle a

aantal welomschreven criteria uit bijvoorbeeld de sociale wetgeving. Het feit dat de betrokkene in de bevolkingsregisters is ingeschreven als een deel van een gezin belet niet dat hij op grond van de sociale wetgeving als alleenstaande kan worden beschouwd. Om al dan niet bepaalde sociale voordelen te kunnen bekomen, moet de belanghebbende, overeenkomstig de toepasselijke sociale wetgeving, aan de betrokken sociale instantie aantonen dat hij als alleenstaande kan worden erkend.

Aangezien het voor de vele instanties die een beroep doen op de bevolkingsregisters belangrijk is dat de erin opgenomen gegevens correct zijn, moet de toepasselijke wetgeving strikt worden toegepast.

Als de belanghebbende op grond van de fiscale en sociale regelgeving als alleenstaande wenst te worden erkend moet hij de desbetreffende instanties hiervan het bewijs leveren.

▪ *Wettelijke samenwoning*⁵:

De wettelijke samenwoning wordt geregeld door de artikelen 1475 tot en met 1479 van het Burgerlijk Wetboek, die ingevoegd werden door de Wet van 23 november 1998 tot invoering van de wettelijke samenleving (Belgisch Staatsblad van 12 januari 1999).

Onder wettelijke samenwoning wordt verstaan de toestand van samenleven van twee personen die de verklaring van wettelijke samenwoning hebben afgelegd bij de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeenschappelijke woonplaats.

▪ *Referentieadres*⁶:

Het begrip referentieadres wordt gedefinieerd in artikel 1, §2, tweede lid, van de Wet van 19 juli 1991 betreffende de bevolkingsregisters, de identiteitskaarten, de vreemdelingenkaarten en de verblijfsdocumenten en tot wijziging van de Wet van 8 augustus 1983 tot regeling van een Rijksregister van de natuurlijke personen.

Onder referentieadres wordt verstaan het adres van ofwel een natuurlijke persoon die is ingeschreven in de bevolkingsregisters op de

⁵ Point 14 g) des Instructions générales population du SPF Intérieur précitées
Punt 14 g) van voornoemde algemene onderrichtingen van de FOD Binnenlandse Zaken.

⁶ Point 14 e) des Instructions générales population du SPF Intérieur précitées
Punt 14 e) van voornoemde algemene onderrichtingen van de FOD Binnenlandse Zaken.

établi sa résidence principale, soit d'une personne morale, et où, avec l'accord de cette personne physique ou morale, une personne physique dépourvue de résidence fixe est inscrite.

Une adresse poste restante ne constitue pas une adresse de référence. Il en est de même d'une simple boîte postale dans un immeuble où personne ne prendra en charge le courrier éventuel. En d'autres termes, la fixation d'une adresse de référence suppose non seulement l'accord de la personne inscrite à cette adresse, mais encore l'assurance de l'intervention de celle-ci pour relever le courrier et le transmettre à son destinataire.

La possibilité d'une inscription en adresse de référence est strictement limitée aux personnes mentionnées ci-après :

1° les personnes qui séjournent en demeures mobiles ;

2° les personnes n'ayant pas ou plus de résidence en raison du manque de ressources ;

3° les détenus, notamment les Belges et les étrangers admis ou autorisés à séjourner plus de trois mois dans le Royaume, qui ne remplissent pas les conditions pour une absence temporaire) à condition qu'ils soient incarcérés dans le pays ;

4° les personnes qui, pour des raisons professionnelles, n'ont pas (plus) de résidence principale pour une durée maximale d'un an ; cette limitation de temps ne s'applique pas aux cas mentionnés dans l'arrêté royal du 16 juillet 1992 relatif aux registres de population, article 20 §2 ; c'est-à-dire :

- les membres du personnel civil et militaire des Forces armées en garnison à l'étranger et leur ménage, de même que les membres du personnel des services de police absents du Royaume pour plus d'un an, qui accompagnent le personnel militaire et civil des forces belges stationnées dans un autre pays ou exercent une fonction spécifique à l'étranger et les membres de leur ménage ;

plaats waar hij zijn hoofdverblijfplaats heeft gevestigd, ofwel een rechtspersoon, en waar, met de toestemming van deze natuurlijke persoon of rechtspersoon, een natuurlijke persoon zonder vaste verblijfplaats is ingeschreven.

Een adres 'poste restante' kan geen referentieadres zijn. Dit geldt evenmin voor een gewone brievenbus in een gebouw waar niemand zorgt voor de eventuele post. Met andere woorden, de vaststelling van een referentieadres veronderstelt niet alleen de instemming van de persoon die op dat adres is ingeschreven, maar ook de verzekering van de tussenkomst van die persoon voor het ophalen van de post en het doorsturen ervan aan de bestemming.

De mogelijkheid om op een referentieadres te worden ingeschreven is strikt beperkt tot de hierna vermelde categorieën van personen:

1° de personen die in een mobiele woning verblijven;

2° de personen die bij gebrek aan voldoende bestaansmiddelen geen verblijfplaats hebben of meer hebben;

3° de gedetineerden, met name de Belgen en de vreemdelingen die toegelaten of gemachtigd zijn om voor een langere termijn dan drie maanden in het Rijk te verblijven, die niet voldoen aan de voorwaarden voor tijdelijke afwezigheid, voor zover ze opgesloten zijn in het Rijk;

4° de personen die omwille van beroepsredenen geen hoofdverblijfplaats (meer) hebben, voor de maximale duur van één jaar. Deze tijdsbeperking is niet van toepassing op de gevallen bepaald in artikel 20, §2 van het koninklijk besluit van 16 juli 1992 betreffende de bevolkingsregisters en het vreemdelingenregister, wetende:

- de leden van het burgerpersoneel en het militair personeel van de Krijgsmacht in garnizoen in het buitenland, en hun gezinsleden, evenals de personeelsleden van de politiediensten die afwezig zijn uit het Koninkrijk voor meer dan een jaar, die het militaire personeel en burgerpersoneel van de Belgische strijdkrachten in een ander land begeleiden ofwel een specifieke opdracht vervullen in het buitenland, en hun gezinsleden;

- les membres du personnel diplomatique ou consulaire et leur ménage ;
- les coopérants qui sont envoyés en mission de coopération et leur ménage.

3. DIRECTIVES

3.1 Ministère public

3.1.1. Magistrats

Cadre général

Par application des articles 578 à 583 du Code judiciaire, l'auditeur du travail traite de manière exclusive tous les aspects liés la fraude sociale, à savoir fraude aux allocations sociales, aux revenus d'intégration sociale et aide sociale découlant d'une domiciliation fictive.

Le parquet transmet à l'auditorat du travail tous les dossiers faisant apparaître des indices de fraude sociale découlant d'une domiciliation fictive, en ce compris les volets relatifs aux personnes qui contribuent à quelque titre que ce soit à ce type de fraude et qui n'en sont pas les bénéficiaires directs, s'il peut être établi que les infractions permettant les fausses domiciliations (infractions au code du logement ou aux dispositions relatives aux registres de la population) entrent en concours ou sont connexes à l'escroquerie sociale (article 235 CPS) commise par le bénéficiaire. Par application de l'article 155, alinéa 2, du Code judiciaire, elles sont poursuivies exclusivement par l'auditeur du travail.

La circonstance que le fraudeur primaire fasse, le cas échéant, l'objet d'un renvoi aux amendes administratives ne porte pas atteinte à la compétence de l'auditeur du travail pour autant que le fraudeur secondaire soit poursuivi, comme auteur ou coauteur, du chef d'escroquerie sociale.

L'auditeur du travail est également attentif aux aspects liés au blanchiment des avantages patrimoniaux générés par ce type de fraude et, le cas échéant, engage des poursuites de ce chef concomitamment avec les faits de fraude sociale.

- de leden van het diplomatieke of het consulaire personeel, en hun gezinsleden;
- de ontwikkelingshulpers die op coöperatieopdracht zijn gestuurd, en hun gezinsleden.

3. RICHTLIJNEN

3.1 Openbaar Ministerie

3.1.1. Magistraten

Algemeen kader

Op grond van artikel 578 tot artikel 583 van het Gerechtelijk Wetboek behandelt de arbeidsauditeur exclusief alle aspecten van de sociale fraude, met name sociale uitkeringsfraude, leefloonfraude en sociale bijstandsfraude die voortvloeit uit een fictieve inschrijving.

Het parket bezorgt het Arbeidsauditoraat alle dossiers met aanwijzingen van sociale fraude gepleegd middels een fictieve inschrijving, met inbegrip van de luiken m.b.t. personen die op eender welke manier bijdragen aan dit soort fraude, zonder er evenwel de directe begunstigde van te zijn, indien kan worden aangetoond dat de inbreuken die valse domicilies mogelijk maken (inbreuken op de huisvestingscode of op de bepalingen met betrekking tot het bevolkingsregister) samenlopen of verbonden zijn met de door de begunstigde gepleegde sociale fraude (artikel 235 van het Sociaal Strafwetboek). Op basis van lid 2 van artikel 155 van het Gerechtelijk Wetboek worden dergelijke personen exclusief vervolgd door de arbeidsauditeur.

Een primaire fraudeur desgevallend een administratieve boete opleggen doet geen afbreuk aan de bevoegdheid van de arbeidsauditeur, voor zover ook de secundaire fraudeur in hoofde van de sociale fraude wordt vervolgd als dader of mededader.

De arbeidsauditeur focust eveneens op de aspecten die verband houden met het witwassen van de door dit soort fraude opgeleverde vermogensvoordelen en stelt hiervoor desgevallend tegelijkertijd met de feiten van sociale fraude vervolging in.

En fonction de l'ampleur des investigations et de leur complexité, l'enquête est, le cas échéant, confiée à la police fédérale, conformément à la Col 2/2002 ou le dossier est mis à l'instruction.

Compétence territoriale

L'auditeur du travail compétent est celui du lieu de commission de l'infraction, du lieu de la résidence ou du lieu où l'auteur peut être trouvé.

Le principe est de retenir le critère du lieu de commission de l'infraction, c'est-à-dire celui du domicile fictif.

Ce principe s'applique également dans les cas de :

- corréité : le bailleur co-auteur de l'escroquerie sociale est dans un autre arrondissement, l'auditeur compétent est celui du domicile fictif (application du principe) ;

- connexité : le bailleur qui se trouve dans un autre arrondissement n'est pas co-auteur de l'escroquerie mais il a commis d'autres infractions (locations sans autorisations, infractions urbanistiques,...), l'auditeur compétent est celui du domicile fictif (application du principe) ;

Dans l'hypothèse d'un conflit de compétences, l'auditeur compétent est celui du lieu où les auteurs peuvent être trouvés⁷.

Les avantages patrimoniaux

La fraude aux allocations génère tant dans le chef du fraudeur primaire que du fraudeur secondaire des avantages patrimoniaux au sens de l'article 42,3° du Code pénal. Il convient dans les enquêtes, de s'efforcer de les évaluer et de les saisir soit directement, soit par équivalent. Le cas échéant, il y a lieu de procéder à des saisies immobilières (articles 35 et 35bis du C.I.cr.). En ce qui concerne les avantages patrimoniaux

Op grond van de omvang en de complexiteit ervan kan dit onderzoek in voorkomend geval overeenkomstig omzendbrief COL 2/2002 toevertrouwd worden aan de Federale Politie, of wordt een gerechtelijk onderzoek geopend.

De territoriale bevoegdheid

De bevoegde arbeidsauditeur is degene van de plaats waar het strafbaar feit wordt gepleegd, van de verblijfplaats van de dader of van de plaats waar de dader kan worden aangetroffen.

Er wordt in principe gekozen voor het criterium van de plaats waar het strafbaar feit wordt gepleegd, met name dat van de fictieve woonplaats.

Dit basisbeginsel wordt toegepast bij:

- mededaderschap: indien de verhuurder die zich mede schuldig maakt aan sociale fraude zich in een ander arrondissement bevindt, dan is de auditeur van de fictieve woonplaats bevoegd (toepassing van het basisprincipe);

- samenhang: indien de verhuurder die zich in een ander arrondissement bevindt geen mededader van de oplichting is maar andere strafbare feiten heeft gepleegd (verhuur zonder vergunning, stedenbouwkundige inbreuken, ...), dan is de auditeur bevoegd van de fictieve woonplaats (toepassing van het basisprincipe).

Indien zich een bevoegdheidsconflict voordoet, dan is de auditeur bevoegd van de plaats waar de daders kunnen worden aangetroffen.⁷

Vermogensvoordelen

De uitkeringsfraude levert zowel voor de primaire als de secundaire fraudeur vermogensvoordelen op in de zin van artikel 42, 3° Sw. In het kader van de onderzoeken moeten deze voordelen worden geëvalueerd en hetzij rechtstreeks hetzij bij equivalent in beslag genomen. Desgevallend moet er worden overgegaan tot een beslag op onroerend goed (artikelen 35 en 35bis Sv.). De vermogensvoordelen die werden verkregen door

⁷ Exemples : 1) x est inscrit fictivement dans un arrondissement mais vit avec y, lui aussi allocataire social faussement isolé dans un autre arrondissement ; l'auditeur compétent est celui du lieu où on les trouve. 2) x et y ont des domiciles fictifs dans des arrondissements différents mais vivent ensemble dans un troisième arrondissement ; l'auditeur compétent est celui de l'endroit où on les trouve.

Voorbeelden: 1) x is fictief ingeschreven in een arrondissement maar woont samen met y die ook een uitkeringsgerechtigde is en die zozegd afzonderlijk woont in een ander arrondissement: in dit geval is de auditeur van de plaats waar ze worden aangetroffen bevoegd. 2) x en y hebben fictieve woonplaatsen in verschillende arrondissementen maar ze leven samen in een derde arrondissement: in dat geval is de auditeur van de plaats waar ze worden aangetroffen bevoegd.

obtenus par le fraudeur primaire, ceux-ci font, en principe, l'objet d'une restitution à l'institution sociale préjudiciée s'ils sont saisis (article 43bis du Code pénal).

Les avantages patrimoniaux découlant de la fraude secondaire sont confisqués sur réquisitions écrites de l'auditeur du travail s'ils ont été saisis directement ou par équivalent.

Notons que l'immeuble ayant servi à commettre l'infraction ne peut être saisi sauf si la loi le prévoit expressément (en ce qui concerne les marchands de sommeil, l'article 433terdecies du Code pénal prévoit la confiscation et même si l'immeuble n'appartient pas au condamné).⁸ Toutefois, il peut l'être au titre d'avantage patrimonial ou dans le cadre d'une saisie par équivalent.

Droit pénal administratif

Il n'est pas toujours aisé d'établir que celui qui a fourni les moyens de procéder à une inscription fictive l'a fait en sachant qu'il participait à une fraude sociale. Si des poursuites à son encontre, sur pied de l'article 235 du Code pénal social ne peuvent être engagées, il est possible de mobiliser les moyens légaux offerts par les différentes réglementations en matière d'urbanisme. En effet, dans le cadre des domiciliations fictives, celles-ci ne sont généralement pas respectées. Cette voie est assez légère sur le plan de la charge de la preuve puisqu'il suffit d'établir que la location s'est déroulée en l'absence des autorisations requises. En outre, les revenus générés par ces locations irrégulières sont considérés comme des avantages patrimoniaux et peuvent être saisis.⁹

Si cette voie est suivie, se pose la question de la compétence de l'auditorat du travail puisqu'il n'y a plus de corréité avec des faits de fraude sociale. Avant d'engager des poursuites ou de proposer une transaction sur base de ces préventions, il conviendra que l'Auditeur du travail se concerte

de primaire fraudeur worden normaliter teruggegeven aan de benadeelde instelling van sociale zekerheid indien ze in beslag zijn genomen (artikel 43bis Sw.)

De vermogensvoordelen die het gevolg zijn van secundaire fraude worden verbeurd verklaard op schriftelijke vordering van de arbeidsauditeur indien ze rechtstreeks of bij equivalent in beslag zijn genomen.

Er kan hierbij worden opgemerkt dat het onroerend goed dat werd gebruikt om het strafbaar feit te plegen slechts in beslag kan worden genomen indien de wet dit uitdrukkelijk bepaalt (nl. in geval van huisjesmelkerij: artikel 433terdecies Sw. legt de verbeurdverklaring op, ook al behoort het onroerend goed niet toe aan de veroordeelde).⁸ Een dergelijke inbeslagname kan echter wel gebeuren bij een vermogensvoordeel of in het raam van een inbeslagname bij equivalent.

Administratief strafrecht

Het is niet altijd gemakkelijk om vast te stellen dat de persoon die de middelen heeft verschaft om over te gaan tot een fictieve inschrijving ervan op de hoogte was betrokken te zijn bij sociale fraude. Ook al kan er tegen een dergelijk persoon geen vervolging worden ingesteld overeenkomstig artikel 235 van het Sociaal Strafwetboek, is het wel mogelijk alle wettelijke middelen in te zetten die in de verschillende stedenbouwkundige reglementeringen voorhanden zijn. In het kader van de fictieve domicilies worden deze reglementeringen immers doorgaans niet nageleefd. Deze weg is tamelijk licht op het vlak van de bewijslast aangezien het volstaat vast te stellen dat de verhuur gebeurde zonder de vereiste vergunningen. De inkomsten die voortkomen uit deze onrechtmatige verhuringen worden bovendien beschouwd als vermogensvoordelen en kunnen dus in beslag worden genomen.⁹

Indien deze weg wordt gevolgd, dan stelt zich de vraag of het arbeidsauditoraat nog wel bevoegd is, aangezien er geen sprake meer is van mededaderschap aan een zaak van sociale fraude. Alvorens vervolging in te stellen of op basis van deze tenlasteleggingen een minnelijke

⁸ Voy. à ce sujet cass., 27 mai 2009, n° RG P.2009.0240F. Cf. cass., 27 mei 2009, nr. RG P.2009.0240F.

⁹ Cass., 18/10/2011, *T.Strafr.*, 2011, p. 441. Cass., 18/10/2011, *T.Strafr.*, 2011, p. 441.

avec le Procureur du Roi territorialement compétent afin de vérifier si ce dernier n'a pas déjà mis en mouvement l'action publique ou s'il n'estime pas, notamment en vertu de ses directives de politique criminelle, devoir le faire¹⁰. Si c'est le cas, l'Auditeur du travail laissera au Procureur du Roi le soin d'agir. Dans le cas contraire, l'Auditeur du travail poursuivra le traitement de ces infractions sur la base d'une délégation sur pied de l'article 326 du Code judiciaire.

Orientation de politique criminelle

En ce qui concerne les fraudeurs primaires (les bénéficiaires d'avantages sociaux), il y a lieu de se référer à la COL 12/2012 du Collège des Procureurs généraux relative à la politique criminelle de droit pénal social et plus particulièrement au point 3.2.

En ce qui concerne les fraudeurs secondaires et plus spécifiquement les propriétaires, si les conditions requises pour l'escroquerie en droit pénal social (article 235 du Code pénal social) sont remplies, il convient de les poursuivre de ce chef devant le tribunal correctionnel.

Pour les infractions aux prescriptions urbanistiques et aux permis de location, les sanctions administratives sont privilégiées et les dossiers sont renvoyés à l'administration compétente à cette fin pour autant que des saisies n'aient pas été pratiquées. Si tel est le cas, il y a lieu d'engager des poursuites ou d'avoir recours à la transaction.

Si le propriétaire s'est rendu coupable de blanchiment, des poursuites doivent être engagées.

La liste des infractions énumérées ci-dessus n'est pas exhaustive et donc, si d'autres infractions apparaissent, elles sont traitées conformément aux directives de politique criminelle applicables à celles-ci.

Finalement, en ce qui concerne les autres intervenants, il peut s'agir de géomètres, du responsable d'un service d'incendie, d'un fonctionnaire du service d'urbanisme, d'un fonctionnaire communal du service de la population, d'un fonctionnaire de police,... ; Cette liste n'est pas exhaustive.

schikking voor te stellen dient de arbeidsauditeur te overleggen met de territoriaal bevoegde procureur des konings teneinde na te gaan of deze laatste de strafvordering niet reeds opgestart heeft dan wel hiertoe op grond van zijn eigen richtlijnen van strafrechtelijk beleid de intentie zou hebben.¹⁰ Is dit het geval, dan laat de auditeur de procureur optreden, zoniet zal hij zelf op basis van een delegatie deze inbreuken blijven behandelen overeenkomstig artikel 326 van het Gerechtelijk Wetboek.

Oriëntaties van het strafrechtelijk beleid

Wat de primaire fraudeurs betreft (de ontvangers van sociale voordelen) wordt er verwezen naar de omzendbrief COL 12/2012 van het College van Procureurs-generaal met betrekking tot het strafrechtelijk beleid op gebied van het sociaal strafrecht, en meer bepaald naar punt 3.2.

Wat de secundaire fraudeurs en meer bepaald de eigenaars betreft, moeten, indien de voorwaarden voor oplichting in sociaal strafrecht (artikel 235 van het Sociaal Strafwetboek) zijn vervuld, de eigenaars op grond hiervan correctioneel worden vervolgd.

Bij inbreuken op de stedenbouwkundige voorschriften en de verhuurvergunningen wordt voorrang verleend aan administratieve sancties en worden de dossiers teruggezonden naar de bevoegde administratie voor zover er geen inbeslagnemingen zijn gebeurd. Desgevallend moet er vervolging worden ingesteld of een minnelijke schikking worden opgelegd.

Indien de eigenaar zich schuldig heeft gemaakt aan witwaspraktijken, dan moeten vervolgingen worden opgestart.

Voornoemde inbreukenlijst is niet limitatief. Indien er zich dus andere inbreuken voordoen, dan moeten ze worden behandeld overeenkomstig de toepasselijke richtlijnen van het strafrechtelijk beleid.

De andere tussenkomende partijen vormen de tweede en laatste categorie van secundaire fraudeurs. Het kan hierbij gaan om landmeters, de verantwoordelijke van een brandweerdienst, een ambtenaar van de dienst stedenbouw, een gemeenteambtenaar van de dienst bevolking,

¹⁰ Voir également la COL 6/2014 relative à la synergie entre les Auditorats du travail et les Parquets du Procureur du Roi Cf. omzendbrief COL 6/2014 met betrekking tot de synergie tussen de arbeidsauditoraten en de parketten van eerste aanleg.

L'infraction principale qui pourrait leur être reproché est celle de corruption. Il convient d'envisager des poursuites.

3.1.2 Personnel

Pas de directives particulières

3.1.3. ICT

Pas de directives particulières

3.1.4. Statistiques

Pas de directives particulières

3.1.5. Manuel de qualifications et nomenclature

Quand le procès-verbal, qui comporte la mention « phénomène », arrive à l'auditorat du travail, le secrétariat de l'auditorat enregistre le code de prévention primaire¹¹ pertinent :

69D1	Escroquerie
25B	Corruption
25E	Prise d'intérêt par un fonctionnaire
25F	Faux commis par un fonctionnaire dans l'exercice de ses fonctions
27B	Blanchiment
55C	Marchands de sommeil (articles 433 decies, 433 undecies, 433 duodecies C. pén.)
66B	Aménagement du territoire et urbanisme
66I	Code flamand du logement
69R1	ONEm
69R2	AMI
69R3	CPAS
69R4	Allocations familiales

een politieambtenaar, enz. Deze lijst is niet limitatief.

Corruptie is het basisdelict dat hen ten laste kan worden gelegd. Er moet vervolging worden ingesteld

3.1.2. Personeel

Geen bijzondere richtlijnen

3.1.3. ICT

Geen bijzondere richtlijnen

3.1.4. Statistiek

Geen bijzondere richtlijnen

3.1.5. Kwalificatiehandboek en nomenclatuur

Wanneer het proces-verbaal met de vermelding "fenomeen" op het arbeidsauditoraat aankomt, registreert het secretariaat van het auditoraat de van toepassing zijnde primaire tenlasteleggingscode¹¹:

69D1	Oplichting
25B	Omkoping
25 ^E	Belangenneming door een ambtenaar
25F	Valsheid gepleegd door een ambtenaar in de uitoefening van zijn functies
27B	Witwassen
55C	Huisjesmelkerij (artt. 433decies, 433undecies, 433duodecies Sw.)
66B	Ruimtelijke ordening en stedenbouw
66I	Vlaamse wooncode
69R1	Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (RVA)
69R269	<u>Ziekte- en invaliditeitsverzekering</u>
R3	Openbare Centra voor Maatschappelijk Welzijn (OCMW's)
69R4	Kinderbijslag

¹¹ Les lettres complétant le code ne figurent pas au procès-verbal de la police, celle-ci n'ayant pas la possibilité de compléter un code chiffré par une lettre.

De letters van deze code worden niet vermeld in het proces-verbaal van de politie, aangezien het voor de politiediensten niet mogelijk is een cijfercode met een letter aan te vullen.

69R5	DG handicapé
69Z1	Toutes les matières de la compétence de l'Auditeur du travail
72	Insolvabilité frauduleuse
78A	Fraude fiscale (contributions, TVA, Droits de timbre)

Ce code de prévention primaire doit être complété par l'encodage d'un code de prévention secondaire 13F ("domicile fictif"); le magistrat auquel est soumis le procès-verbal en vérifie l'exactitude. Si, lors de l'examen des faits, il ressort que la fraude sociale est bien commise par le biais de fausses domiciliations et que le code de prévention secondaire 13F n'a pas été indiqué, celui-ci sera ajouté sur initiative du magistrat du ministère public.

Si une plainte est déposée à l'auditorat, le secrétariat ou le magistrat procédera de la même manière.

Que ce soit lors de l'instruction ou au cours de l'information, le code de prévention secondaire 13F peut être supprimé ou ajouté à tous les stades de la procédure.

En cas de jonction de plusieurs affaires, il faut veiller à ce que le code de prévention 13F soit maintenu ou ajouté dans le dossier -mère.

Ce type de fait ne peut faire l'objet d'un PVS.

3.2. Services de police

Les responsables des services de police veillent à la sensibilisation et à la formation des fonctionnaires de police susceptibles de procéder à des enquêtes de résidence ; au sein de chaque zone de police locale, le chef de corps veille à ce que tous les membres du personnel aient connaissance de la présente circulaire et s'assurent de son respect.

Chaque zone de police désigne un fonctionnaire de police de référence pour la matière de la fraude sociale par le biais des fausses inscriptions. Le cas échéant, des protocoles d'accord sont conclus entre plusieurs zones de police en vue de la désignation d'un ou plusieurs

69R5	Directie-generaal Personen met een Handicap van de FOD Sociale Zekerheid
69Z1	Alle materies die onder de bevoegdheid van de Arbeidsauditeur vallen
72	Bedrieglijk onvermogen
78A	Fiscale fraude (belastingen, BTW, zegelrecht)

Deze primaire tenlasteleggingscode wordt aangevuld met de registratie van een secundaire tenlasteleggingscode 13F ("fictieve domicilie"); de magistraat aan wie het proces-verbaal wordt voorgelegd, gaat de juistheid ervan na. Wanneer uit het onderzoek blijkt dat de sociale fraude wel degelijk wordt gepleegd door fictieve inschrijvingen en dat hierbij geen secundaire tenlasteleggingscode 13F werd ingevoerd, wordt deze code, op initiatief van de magistraat van het openbaar ministerie, alsnog toegevoegd.

Ingeval in dit opzicht een klacht bij het auditoraat wordt neergelegd, zal het secretariaat of de magistraat op dezelfde manier te werk gaan.

De secundaire tenlasteleggingscode 13F kan tijdens het vooronderzoek of het gerechtelijk onderzoek in eender welk stadium van de procedure worden verwijderd of toegevoegd.

Indien meerdere zaken worden gevoegd, dan moet er op worden toegezien dat de secundaire tenlasteleggingscode 13F behouden blijft of in de moederzaak wordt toegevoegd.

Voor dergelijke dossiers mag nooit een VPV worden opgesteld.

3.2. Politiediensten

De verantwoordelijken van de politiediensten zien toe op de sensibilisering en de opleiding van de politieambtenaren die de verblijfplaatsen kunnen onderzoeken. Binnen elke lokale politiezone controleert de korpschef of alle personeelsleden op de hoogte zijn van deze omzendbrief en of ze de richtlijnen uit dit document naleven.

Elke politiezone stelt een referentieambtenaar van de politie aan voor de materie van de sociale fraude via valse inschrijvingen. Desgevallend worden protocolakkoorden gesloten tussen verschillende politiezones om één of meerdere gemeenschappelijke referentieambtenaren van

fonctionnaires de police de référence communs, lesquels veillent à la stricte application de la présente circulaire et des principes repris dans le vade-mecum.

1. Le fonctionnaire de police qui acquiert la connaissance d'indices de fausse domiciliation s'adresse au SPOC (Single Point Of Contact) des institutions de sécurité sociale qui octroient des avantages sociaux (ONEM – Service Fédéral des pensions – INAMI – SPP Intégration sociale – SPF Sécurité sociale, Direction générale des personnes handicapées – en matière d'allocations familiales : AVIQ, VUTG, IRISCARE et le Ministère de la Communauté germanophone) afin de déterminer si la (les) personne(s) concernée(s) émarge(nt) à leur institution. Une procédure centralisée de collecte des informations sera organisée.

La liste des « Single Point of Contact » (SPOC) se trouve en annexe.

Si le fonctionnaire de police constate qu'il y a émargement dans une ou plusieurs institutions, il procède aux investigations de base telles qu'elles figurent dans le vade-mecum ; il procède à l'audition de la personne concernée et transmet ensuite, dans les plus brefs délais, son procès-verbal à l'auditeur du travail.

Quand la police constate une infraction, elle enregistre celle-ci sous le code habituel ; si, en outre, elle constate que l'infraction repose sur un mécanisme de domiciliation fictive, elle le mentionne dans le champ « mention parquet », prévu dans l'en-tête de la première page du procès-verbal.

2. Lorsqu'un fonctionnaire communal acquiert la connaissance d'indices de fausses domiciliations, il dénonce immédiatement les faits à la police qui procède comme décrit ci-avant.

L'auditeur du travail qui reçoit le procès-verbal en effectue un examen préalable.

S'il estime l'information pertinente dans le cadre de la lutte contre la fraude à la sécurité sociale, l'auditeur du travail transmet une copie du procès-verbal au(x) service(s) d'inspection

de politie aan te stellen die erop toezien dat deze omzendbrief en de principes van het vademecum nauwgezet worden nageleefd.

1. De politieambtenaar die aanwijzingen vindt van een fictieve domicilie gaat na bij het SPOC (Single Point of Contact) van de instellingen van sociale zekerheid die sociale voordelen toekennen (Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (RVA) – Federale Pensioendienst – Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering (RIZIV) – POD Maatschappelijke Integratie – Directie-generaal Personen met een Handicap van de FOD Sociale Zekerheid – Inzake kinderbijslag: *Agence pour une Vie de Qualité* (AVIQ), Vlaams Agentschap voor de Uitbetaling van Toelagen in het kader van het Gezinsbeleid (VUTG), Iriscare en de minister van de Duitstalige gemeenschap) of de betrokken persoon of personen een beroep doet/doen op hun instelling. Er zal een gecentraliseerde procedure voor het verzamelen van informatie in het leven geroepen worden.

De lijst van de SPOC's is als bijlage toegevoegd.

Wanneer de instellingen van sociale zekerheid die sociale voordelen toekennen positief antwoorden, stelt de politieambtenaar het in het vademecum vermelde basisonderzoek in. Hij verhoort de betrokken persoon en stuurt vervolgens het proces-verbaal zo snel mogelijk door naar de arbeidsauditeur.

Wanneer de politie een misdrijf vaststelt, registreert ze dit onder de gebruikelijke code; indien zij bovendien vaststelt dat het misdrijf gestoeld is op een mechanisme van fictieve domicilie, dan vermeldt zij dit in het veld "melding parket" dat op de hoofding van de eerste pagina van het proces-verbaal vermeld staat.

2. Een gemeentelijk ambtenaar die kennis krijgt van aanwijzingen van fictieve domicilies geeft deze onmiddellijk aan bij de politie, die optreedt op grond van de hierboven omschreven procedure.

De arbeidsauditeur die het proces-verbaal ontvangt, voert een voorafgaand onderzoek.

Indien hij de informatie relevant vindt in het kader van de strijd tegen de sociale zekerheidsfraude, stuurt de arbeidsauditeur binnen de twee weken

sociale compétent(s). Il procède à cette communication dans les deux semaines.

3. Lorsque les services d'inspection et/ou l'institution qui octroie des avantages sociaux soupçonnent des fraudes à la domiciliation et en informent les services de police en révélant les indices de fraude dont ils disposent, le service de police qui reçoit cette information procède comme ci-avant.

Ces services et/ou institutions feront par la même occasion, le cas échéant, une déclaration de personne lésée, conformément à l'article 5bis du Titre préliminaire du Code de procédure pénale, laquelle sera traitée conformément à la circulaire Col. 5/2009 du Collège des Procureurs généraux.

Le service de police informe le service d'inspection et/ou l'institution qui octroie des avantages sociaux à l'origine de l'information, de la transmission de son dossier à l'auditeur du travail à l'issue de l'enquête.

Ce dernier communique copie de l'enquête, dans les quinze jours, au(x) service(s) d'inspections sociales compétent(s) et/ou l'institution de sécurité sociale ou le centre public d'action sociale concernée, s'il estime que cette information est pertinente dans le cadre de la lutte contre la fraude à la sécurité sociale.

Il mentionne expressément qu'il autorise l'INAMI à transmettre celle-ci aux organismes mutuellistes aux fins de récupérer l'indu éventuel. Il en est de même à l'égard des organismes régionaux en matière d'allocations familiales vis-à-vis des caisses d'allocations familiales, qui sont chargées de récupérer l'indu éventuel.

Il veille également à informer les services de population de la commune concernée.

A la réception de l'enquête, l'auditeur du travail poursuit ses investigations comme indiqué ci-avant.

een kopie van het proces-verbaal aan de bevoegde sociale inspectiedienst(en).

3. Wanneer de inspectiediensten en/of de instantie die sociale voordelen toekent, domiciliefraude vermoeden en de politiediensten hierover inlichten door de aanwijzingen van fraude waarover zij beschikken voor te leggen, zal de politiedienst die deze informatie ontvangt de procedure volgen zoals die hierboven werd omschreven.

Zij kunnen deze gelegenheid aangrijpen om desgevallend een verklaring van benadeelde persoon af te leggen overeenkomstig artikel 5bis van de Voorafgaande Titel van het Wetboek van Strafvordering, die behandeld zal worden op grond van hetgeen in omzendbrief COL 5/2009 van het College van Procureurs-generaal wordt voorgeschreven.

De inspectiediensten en/of de instantie die sociale voordelen toekent die de informatie doorspeelden die aan de basis van het dossier lag, worden door de politiediensten ingelicht over wanneer het dossier na het onderzoek aan de arbeidsauditeur werd voorgelegd.

De arbeidsauditeur bezorgt een kopie van het onderzoek binnen de 15 dagen aan de bevoegde sociale inspectiediensten en/of de betrokken instelling van sociale zekerheid of het OCMW indien hij van mening is dat deze informatie relevant is in het raam van de strijd tegen de sociale zekerheidsfraude.

Hij vermeldt uitdrukkelijk dat hij het RIZIV toelating verleent deze inlichtingen aan de ziekenfondsen mede te delen zodat zij de eventuele verschuldigde bedragen kunnen recupereren. Dezelfde procedure moet worden gevolgd door de gewestelijke diensten voor kinderbijslag t.a.v. de kinderbijslagfondsen die de eventueel verschuldigde bedragen moeten terugvorderen.

De arbeidsauditeur ziet er eveneens op toe dat de bevolkingsdiensten van de betrokken gemeente worden ingelicht.

Zodra hij het dossier ontvangt, zet de arbeidsauditeur zijn eigen onderzoek verder, zoals hierboven werd uiteengezet.

3.3. L'autorité communale

Les Collèges des bourgmestre et échevins/Collèges communaux de chaque commune veilleront au respect et à l'application de la présente circulaire auprès des administrations communales.

Pour l'application des présentes dispositions relatives aux inscriptions, il est renvoyé expressément aux instructions générales concernant la tenue des registres de la population du SPF Intérieur – Direction générale Identité et Affaires citoyennes – service population et documents d'identité¹².

Les lignes de force de la procédure peuvent toutefois se résumer comme suit :

L'autorité locale (en principe les services de proximité de la police locale) procède à des enquêtes de résidence dans les quinze jours ouvrables à compter de la déclaration de changement de résidence. Les résultats de cette enquête doivent être transmis dans les meilleurs délais au service population de la commune de l'habitation contrôlée. Un modèle de formulaire qui peut être utilisé lors de l'enquête de résidence principale a été intégré dans les Instructions générales administratives du SPF Intérieur¹³. Les demandes d'enquêtes doivent être transmises aux zones de polices locales par l'autorité communale, y compris en cas de changement de résidence au sein de la même commune.

Les enquêtes destinées à vérifier la réalité de la résidence principale lors de tout changement de résidence doivent être systématiques et menées consciencieusement.

La qualité et la précision des enquêtes visant à vérifier la réalité de la résidence principale sont extrêmement importantes. L'enquête doit être réalisée sur place. Aucune enquête ne peut être

3.3. De gemeentelijke overheid

De colleges van burgemeesters en schepenen in elke gemeente/elk gemeentecollege zien erop toe dat de gemeentelijke administraties deze omzendbrief naleven en effectief toepassen.

Voor de toepassing van de bepalingen met betrekking tot de inschrijvingen wordt uitdrukkelijk verwezen naar de algemene onderrichtingen betreffende het houden van de bevolkingsregisters van de FOD Binnenlandse Zaken – Algemene directie Identiteit en Burgerzaken – Dienst Bevolking en Identiteitskaarten.¹²

De krachtlijnen van de procedure kunnen als volgt worden samengevat:

De lokale overheid (in beginsel de wijkdiensten bij de Lokale Politie) gaat binnen de vijftien werkdagen na de aangifte van een wijziging van verblijfplaats over tot een onderzoek van de verblijfplaats. De resultaten van dit onderzoek moeten zo snel mogelijk worden bezorgd aan de bevolkingsdienst van de gemeente van de gecontroleerde woning. Een modelformulier dat kan worden gebruikt tijdens het onderzoek van de hoofdverblijfplaats werd opgenomen in de algemene administratieve onderrichtingen van de FOD Binnenlandse Zaken.¹³ De gemeentelijke overheid moet zowel de verzoeken tot het instellen van een onderzoek als de verandering van verblijfplaats binnen dezelfde gemeente doorgeven aan de lokale politiezones.

De onderzoeken die de echtheid van de hoofdverblijfplaats nagaan bij een verandering van verblijfplaats moeten systematisch en nauwgezet worden gevoerd.

De kwaliteit en de nauwkeurigheid van de onderzoeken naar de echtheid van de hoofdverblijfplaats zijn uiterst belangrijk. Een dergelijk onderzoek moet ter plaatse gebeuren

¹² Ces instructions générales sont régulièrement mises à jour et la dernière version peut être consultée sur le site internet ; www.ibz.rrn.fgov.be (en cliquant sur : Population > Réglementation > Instructions)

Deze algemene onderrichtingen worden regelmatig bijgewerkt. De laatste versie van dit document kan worden geraadpleegd via <https://www.ibz.rrn.fgov.be/nl/> (door achtereenvolgens op "Bevolking", "Reglementering" en "Onderrichtingen" te klikken)

¹³ Point 81 des Instructions générales concernant la tenue des registres de la population du SPF Intérieur - DGIAC – Service Population et Documents d'identité - Site web : www.ibz.rrn.fgov.be (Population > Réglementation > Instructions) Punt 81 van de algemene onderrichtingen betreffende het houden van de bevolkingsregisters van de FOD Binnenlandse Zaken - ADIB – Dienst Bevolking en Identiteitskaarten – Website: www.ibz.rrn.fgov.be (Bevolking - Onderrichtingen)

établie par téléphone, sur la base d'une simple déclaration ou sur rendez-vous.

La police locale signale également au service de la population les personnes susceptibles de faire l'objet d'une inscription d'office ou d'une radiation d'office.

3.4. Les services d'inspection sociale

Sans préjudice de leur pouvoir d'appréciation de dresser ou non un procès-verbal prévu à l'article 21 du Code pénal social, les inspecteurs sociaux, dans le cadre de leurs missions de surveillance et de contrôle des matières pour lesquelles ils sont expressément compétents, peuvent également être amenés à procéder à des contrôles à domicile et à constater des indices de fraude à la domiciliation ; s'agissant d'infractions à d'autres législations que le Code pénal social, il leur appartient de dénoncer les faits, conformément à l'article 29 du Code d'instruction criminelle.

3.5. Centres publics d'action sociale

L'octroi du droit à l'intégration sociale et du droit à l'aide sociale, suppose une résidence effective sur le territoire du Royaume.

Est considéré comme ayant sa résidence effective en Belgique celui qui séjourne habituellement et en permanence sur le territoire du Royaume.

La résidence effective se détermine sur la base des éléments de fait constatés par les travailleurs sociaux dans le cadre d'une enquête sociale en vue de l'octroi de ces droits.

4. MAGISTRATS DE RÉFÉRENCE

Dans chaque ressort, il sera désigné au minimum un magistrat de référence auprès des Auditorats en matière de fraude sociale via des domiciliations fictives.

Les magistrats de référence veilleront à l'échange d'informations entre les partenaires impliqués dans la lutte contre la fraude sociale issue des domiciliations fictives. Ils feront circuler la jurisprudence en la matière, collecteront la

en mag dan ook niet telefonisch of op basis van een gewone verklaring of op afspraak worden gevoerd.

De Lokale Politie licht de bevolkingsdienst eveneens in over de personen die vermoedelijk ambtshalve kunnen worden ingeschreven of geschrappt.

3.4. de sociale Inspectiediensten

Zonder afbreuk te doen aan hun in artikel 21 van het Sociaal Stafwetboek vastgelegde beoordelingsbevoegdheid om al dan niet een proces-verbaal op te stellen, kunnen de sociaal inspecteurs, in het kader van hun opdracht tot toezicht op en controle van de materies waarvoor ze uitdrukkelijk bevoegd zijn, eveneens woonstcontroles uitvoeren en aanwijzingen van domiciliëfraude vaststellen. Het is hun taak inbreuken op andere wetgevingen dan het Sociaal Strafwetboek aan te geven overeenkomstig artikel 29 van het Wetboek van Strafvordering.

3.5. Openbare Centra voor Maatschappelijk Welzijn

Een werkelijke verblijfplaats op het grondgebied van het Rijk is noodzakelijk voor de toekenning van het recht op maatschappelijke integratie en op maatschappelijke dienstverlening.

Wie gewoonlijk en bestendig op het grondgebied van het Rijk verblijft, wordt geacht zijn werkelijke verblijfplaats in België te hebben.

Dit wordt bepaald op basis van de vaststellingen van maatschappelijk werkers bij een sociaal onderzoek met het oog op de toekenning van deze rechten.

4. REFERENTIEMAGISTRATEN

In elk ressort zal minstens één referentiemagistraat bij de arbeidsauditoraten worden aangewezen in het kader van de strijd tegen de sociale fraude als gevolg van fictieve domiciliëringen.

De referentiemagistraten zullen zorgen voor de informatie-uitwisseling tussen de partners die betrokken zijn bij de strijd tegen de sociale fraude ten gevolge van de fictieve domiciliëringen. Ze zullen de jurisprudentie ter zake verspreiden, de relevante documenten verzamelen en de

documentation pertinente et apporteront un soutien aux magistrats chargés des enquêtes.

La liste des magistrats de référence est annexée à la présente circulaire et sera actualisée deux fois par an.

5. EVALUATION

L'évaluation de la circulaire se fera deux ans après l'entrée en vigueur de la présente.

6. MODÈLES

6.1. Ministère public

Pas de directives particulières

6.2. Services de police

Pas de directives particulières

7. BPM

Pas de directives particulières

8. HISTORIQUE DE LA CIRCULAIRE

La première version de la circulaire est entrée en vigueur le 1er septembre 2013.

Il s'agit donc de la première révision de la circulaire.

9. TABLE DES MATIÈRES

1. Cadre légal ou réglementaire et objectifs

- 1.1. Contexte
- 1.2. Définition
- 1.3. Objectifs
- 1.4. Cadre légal et réglementaire

2. Précisions du cadre légal et réglementaire

3. Directives

3.1. Ministère public

3.1.1. Magistrats

Cadre général
Compétence territoriale
Avantages patrimoniaux
Droit pénal administratif

magistraten die instaan voor de onderzoeken ondersteunen.

De lijst van de referentiemagistraten is als bijlage aan deze omzendbrief toegevoegd en zal twee keer per jaar worden geactualiseerd.

5. EVALUATIE

Deze omzendbrief zal twee jaar na de inwerkingtreding ervan geëvalueerd worden.

6. MODELLEN

6.1. Openbaar Ministerie

Geen bijzondere richtlijnen

6.2. Politiediensten

Geen bijzondere richtlijnen

7. BPM

Geen bijzondere richtlijnen

8. HISTORIEK COL

De eerste versie van deze omzendbrief is in werking getreden op 1 september 2013.

Dit document is dus de eerste herziene versie van deze omzendbrief.

9. INHOUDSTAFEL

1. Wettelijk of reglementair kader en doelstellingen

- 1.1. Context
- 1.2. Definitie
- 1.3. Doelstellingen
- 1.4. Wettelijk en reglementair kader

2. Verduidelijking van het wettelijk en reglementair kader

3. Richtlijnen

3.1. Openbaar Ministerie

3.1.1. Magistraten

Algemeen kader
De territoriale bevoegdheid
Vermogensvoordelen
Administratief strafrecht

Orientation de politique criminelle	Oriëntaties van het strafrechtelijk beleid
3.1.2. Personnel	3.1.2. Personeel
3.1.3. ICT	3.1.3. ICT
3.1.4. Statistiques	3.1.4. Statistiek
3.1.5. Manuel de qualifications	3.1.5. Kwalificatiehandboek en nomenclatuur
3.2. Services de police	3.2. Politiediensten
3.3. L'autorité communale	3.3. De gemeentelijke overheid
3.4. Les services d'inspection sociale	3.4. De sociale inspectiediensten
3.5. les Centres Publics d'action sociale	3.5. Openbare Centra voor Maatschappelijk Welzijn
4. Magistrats de référence	4. Referentiemagistraten
5. Evaluation	5. Evaluatie
6. Modèles	6. Modellen
6.1. Ministère public	6.1. Openbaar Ministerie
6.2. Services de police	6.2. Politiediensten
7. BPM	7. BPM
8. Historique de la circulaire	8. Historiek COL
9. Table des matières	9. Inhoudstafel

Bruxelles, 22 juin 2023,

Brussel, 22 juni 2023,

Le procureur général près la cour d'appel à
Anvers, président du Collège des procureurs
généraux

De procureur-generaal bij het hof van beroep
te Antwerpen, voorzitter van het College van
procureurs-generaal,

Patrick VANDENBRUWAENE

Le procureur général près la cour d'appel à
Liège,

De procureur-generaal bij het hof van beroep
te Luik,

Pierre VANDERHEYDEN

Le procureur général près la cour d'appel à
Gand,

De procureur-generaal bij het hof van beroep
te Gent,

Erwin DERNICOURT

Le procureur général près la cour d'appel à
Bruxelles,

De procureur-generaal bij het hof van beroep
te Brussel,

Johan DELMULLE

Le procureur général près la cour d'appel à
Mons,

De procureur-generaal bij het hof van beroep
te Bergen,

Ingrid GODART